

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	198
Land:	Etiopien
Kilde:	Landinfo.
Titel:	Etiopia: Forhold for homofile.
Udgivet:	4. oktober 2012
Optaget på baggrundsmaterialet:	18. december 2012

Respons

Etiopia: Forhold for homofile

Problemstillinger/spørsmål:

- Holdninger til homofili
- Lovgivning og strafferamme for homoseksuelle handlinger
- Praktiseringen av lovforbudet mot homoseksuelle handlinger
- Homofile miljøer, klubber og organisasjoner i de større byene
- Seksuell identitet og handlingsmønster
- Overgrep mot homofile

Holdninger til homofili¹

Homoseksualitet er et svært tabubelagt tema ikke bare i Etiopia, men i hele Afrika sør for Sahara (med unntak for Sør-Afrika). Befolkningen ser i stor grad homoseksualitet som et spørsmål om syndig handling. For svært mange etiopiere er homoseksualitet forbundet med vestlige verdier og væremåte (Littauer 2012), fjernt fra etiopisk tradisjon, slik også den etiopiske sosiologen Getnet Tadele (2010a) beskriver:

In many non-Western societies most people do not recognize themselves as heterosexual, gay, bisexual, lesbian or transgender as these subjective sexual identities are peculiar to the Western world.

¹ I responsen brukes begrepene homofil, homoseksuell og MSM (menn som har sex med menn) om hverandre. Når det gjelder lesbiske, eller kvinner som har sex med kvinner, omtales de knapt nok i skriftlig kildemateriale. En av grunnene kan være at de aller fleste studier som omtaler tematikken er utført i konteksten seksuelle overgrep mot gutter eller hiv/aids og seksuell adferd, hvor fokus har vært på menn som selger sex.

Ordbruken i responsen gjenspeiler de ulike kildenes egen terminologi. Det er dessuten viktig å peke på at begrepet homofili på norsk beskriver legning, mens begrep som homoseksualitet og MSM vanligvis beskriver et seksuelt handlingsmønster.

Seifu Hagos utga i 2006 en avhandling basert på intervjuer med 40 menn i aldersgruppen 17-50 år som hadde sex med menn i Addis Abeba. De aller fleste av hans informanter mener at homoseksualitet er innført av utlendinger eller etiopiere som har bodd i utlandet. En av dem sier:

I do have an impression that life did not originate from Ethiopia. It came from other countries. I entered this life from the experience I had in Ethiopia. My job is hotteler. These people when they came to Ethiopia, they do not only come with their commitments, but also with their behaviour (Hagos 2006, s. 20).²

En meningsmåling fra 2007 (Pew Global Attitudes Project 2007)³ foretatt i 47 land, viser at 97 prosent av de 710 intervjuobjektene i Etiopia var negative til homoseksualitet. Tilsvarende holdning ble tilkjennegitt i land som Mali, Senegal, Uganda, Tanzania og Nigeria. I Sør-Afrika var derimot andelen negative 64 prosent.

I artikkelen *Heteronormativity and 'troubled' masculinities among men who have sex with men in Addis Abeba* (Tadele 2010b, s. 463), som er basert på intervjuer med 24 menn og feltobservasjon i Addis Abeba i 2006-2007, beskriver en av forfatterens informanter konflikten mellom egne ønsker og samfunnets forventninger til ham:

At the end of the day I am a man, and I also have what nature has given to every man. I mean if you arrange things and asked any man to get married, he would, no matter what. And I will too.

Artikkelen gir et godt bilde av hvordan det dominerende synet på heteronormativitet⁴ og maskulinitet i det etiopiske samfunnet fører til at menn som har sex med menn sliter med personlige konflikter, usikkerhet og ambivalens til egen seksualitet. Forventningene fra foreldre, nærmiljø og storsamfunnet om ekteskap (med en av motsatt kjønn) og barn påvirker seksualiteten deres langt sterkere enn egne ønsker og behov: "[...] there is little room for individuality for Ethiopian men who have sex with men with their sexual bodies 'belonging' to parents, families and to society at large" (Tadele 2010b, s. 457).

I motsetning til i land som Uganda og Zimbabwe, hvor både religiøse og politiske ledere i mer enn ti år har vært svært fordømmende og bidratt til økt stigmatisering og negative holdninger i befolkningen, var homoseksualitet ikke et tema i den etiopiske samfunnsdebatten før i desember 2008 da den 16. internasjonale konferansen om aids og seksuelt overførbare sykdommer skulle avholdes i Addis Abeba. Flere religiøse ledere og høytstående embetsmenn diskuterte om de skulle forby en gruppe homo-aktivister å samle seg på konferansen. Organisasjonen *United for Ethiopia*, som besto av en rekke religiøse ledere, gikk deretter ut

² Verken denne eller andre studier omhandler lesbiske eller synet på lesbiske.

³ The Pew Global Attitudes Project er en serie verdensomspennende meningsmålinger som tar opp et bredt spekter av spørsmål – alt fra folks vurdering av eget liv til synet på globale utfordringer.

⁴ Berlant og Warner (som sitert i Tadele 2010b, s. 458) definerer heteronormativitet slik:

By heteronormativity we mean the institutions, structures of understanding and practical orientations that make heterosexuality seem not only coherent – that is, organised as a sexuality – but also privileged. Its coherence is always provisional, and its privilege can take several (sometimes contradictory) forms: unmarked, as the basic idiom of the personal and the social; or less marked as the natural state; or projected as an ideal or moral accomplishment [...].

og krevde grunnlovsforbud mot homoseksualitet (AFP 2008; Tekleberhan 2011; Lemma 2011). Etiopiske media, og ikke minst chattesteder på nettet, fordømte i sterke ordelag homofile, men på tross av den økte oppmerksomheten og kravet fra religiøse ledere fra alle trossamfunn, har myndighetene ikke gått inn for tilføyelser i grunnloven. Landinfo har heller ikke informasjon som kan tyde på at praktiseringen av det eksisterende lovforbudet er innskjerpet.

Lovgivning og strafferamme for homoseksuelle handlinger

Etiopias straffelov har forbud mot homoseksuelle handlinger for både menn og kvinner (Criminal Code 2004):

629. *Homosexual and other indecent acts*

Whoever performs with a person of the same sex a homosexual act, or any other indecent act, is punishable with simple imprisonment.

Simpel imprisonment betyr fengselsstraff med en varighet fra ti dager til tre år. Strafferammen kan imidlertid utvides dersom den (ifølge loven) kriminelle har blitt straffet gjentatte ganger.

Artikkel 629 i straffeloven av 2004 erstatter tilsvarende bestemmelse i straffeloven av 1957. Det er ubetydelige forskjeller i de to lovtekstene på dette området, noe som viser at holdningene til homofili i Etiopia ikke er vesentlig endret siden 1950-tallet.

Praktiseringen av lovforbudet mot homoseksuelle handlinger

Verken internasjonale eller lokale menneskerettighetsorganisasjoner har rapportert om tiltaler eller domfellelse av homofile i Etiopia.

I artikkelen *Ethiopian by birth, Gay by nature and Proud by choice: Sexuality, Sexual health and Rights among Men who have sex with Men (MSM) in Addis Abeba* (Tadele u.å.), omtales 562 tilfeller av homoseksualitet som var rapportert til ulike politistasjoner i Addis Abeba i årene 1978 til 1987.⁵ Hvor mange av disse tilfellene som førte til tiltale og eventuell domfellelse, er ikke omtalt. Landinfo kjenner ikke til andre studier eller forskningsrapporter som tallfester arrestasjoner eller dommer for homoseksualitet.

Seksuell identitet og handlingsmønster

Hagos (2006) og Tadele (u.å.) beskriver hvordan homofile menn omtaler seg selv. Noen av betegnelsene som brukes er generelle og helt uavhengige av rolle i et forhold, andre er forbundet med væremåte, visse trekk eller egenskaper.

De generelle betegnelsene *zega* (som betyr borger) og *opera* brukes om hverandre uavhengig av om man er aktiv eller passiv i det seksuelle forholdet. Benevnelser som *wechi* (den passive) eller *awchi* (den aktive) brukes også, likeledes *anchi* (hun).

Uttrykk som *business men* eller *bar ladies* er vanlige blant menn som selger sex til menn, mens betegnelsen *jerari* (cruising, å lete opp en sexpartner) vanligvis brukes av homofile om

⁵ Tadele viser til en studie av A. Tesfaye, som er publisert ved fakultetet for sosiologi og sosial administrasjon ved Addis Abeba universitet i 1988.

personer som selger seksuelle tjenester. Betegnelsen *kometa* er også vanlig, og betyr ”den som driver med gateprostitusjon”.

Bruk av klengenavn er ifølge Hagos (2006) utbredt blant homofile, for eksempel kalles eldre homofile for *yesegelegeze* (gammel). Betegnelser som *birtalu* og *komche* brukes om homofile som kommer fra landsbygda. Homofile fra Addis Abeba omtales ofte også ved kvinnenavn som Jessica og Mona Liza.

Begrepet *bushti* derimot brukes ikke blant menn som har sex med menn. Det er nedsettende og brukes om homoseksuelle, men ikke av dem.

Det å ha et homoseksuelt handlingsmønster er ikke uforenlig med å ha en kvinnelig kjæreste. Flere av Tadeles informanter ser også for seg en fremtid med kone og barn:

I would say almost all gays whom I know would like to marry and have children in the future. They don't want to stay like this for the rest of their lives. I don't think they will have difficulty to do it as many of them have already girlfriend. Those you interviewed are not the only ones who would like to start straight world and definitely, the majority think that way. (Tadele u.å.)

Åpen homoseksuell livsstil?

I et samfunn som fordømmer mennesker som bryter med tradisjonelle verdier og levemåte, er åpenhet om homoseksuell legning åpenbart heller unntaket enn regelen. Å stå frem som homofil i Etiopia vil utvilsomt medføre store omkostninger. Samliv mellom to av samme kjønn er derfor stort sett bare mulig om omgivelsene får inntrykk av at det er slektninger som bor sammen, noe som ikke er uvanlig i hovedstaden. Men det er vanskeligere for menn å bo sammen da det oftere vil føre til mistanke, enn for kvinner. Lesbiske, eller kvinner som har sex med kvinner, er ikke nevnt i skriftlige kilder. En av grunnene kan være at de aller fleste studier som omtaler tematikken er utført i konteksten seksuelle overgrep mot gutter eller hiv/aids og seksuell adferd, hvor fokus har vært på menn som selger sex.

Samtlige av Tadeles informanter (2010b, s. 464) forklarer at de må skjule sine seksuelle preferanser for omgivelsene. Det samme gjelder informantene i Hagos' avhandling. Blant mannlige prostituerte som brukte sminke og fargerike, tattsittende klær for å tiltrekke seg kunder, var frykten stor for å bli mistenkt eller avslørt som homofile av familien. Atypisk utseende og oppførsel vekker mistanke, men seksualitet er tabubelagt og foreldre velger derfor vanligvis taushet fremfor konfrontasjon og visshet. Det gjør det mulig for homofile å leve ut sin seksualitet i det skjulte.

Stigmatisering, utstøtelse og overgrep mot homofile

Fordi de færreste er åpne om sin legning, og fordi seksuelle forhold og kjærlighetsforhold med en av samme kjønn, foregår i det skjulte, vet vi lite om hvordan slekt, arbeidsgiver eller folk i nabolaget reagerer. Men informantene i de ulike undersøkelsene er engstelige for å bli avslørt fordi de frykter å bli utstøtt av familien. Mange av dem er unge og hjemmeboende, og dermed økonomisk avhengige av foreldre eller andre nære slektninger.

Klær som utfordrer lokale kjønnsrollemønstre vekker mistanke og misbilligelse i familien, men studiene til både Hagos og Tadele viser at de fleste foreldre velger taushet framfor visshet.

Homofile som gjennom væremåte eller klesstil er synlige og dermed utfordrer lokale kjønnsrollemønstre, vil utvilsomt være mer utsatt for problemer enn "usynlige" homofile. Hva slags problemer dette kan være vil nok variere. Robel Gizaw Hailu, den etiopiske deltakeren i Mr Gay World, skjønnhetskonkurransen for homofile som ble holdt i Johannesburg i april 2012, skal ha mottatt trusler, og det er uklart om han reiste hjem etter deltakelsen i arrangementet (Global Forum on MSM & HIV 2012).

Tadele (u.å.) beskriver også hvordan en del mannlige prostituerte på grunn av sin klesstil og væremåte blir utsatt for skjellsord, steinkasting, vold og ran på stedene de møtes eller finner kunder. En del av dem velger derfor å kle seg mer diskret, men taper dermed kunder og inntekter. Lokale menneskerettighetsorganisasjoner har heller ikke hatt homofiles rettigheter og overgrep mot homofile på sin dagsorden.

Enkelte av informantene i studiene til Hagos og Tadele forteller om arrestasjoner og overgrep begått av politimenn etter at de ble innbrakt. U.S. Department of State peker i årsrapporten for 2011 på at mange ikke anmelder overgrep fordi de er redde for stigmatisering, diskriminering og represalier:

Consensual same-sex sexual activity is illegal and punishable by imprisonment under the law. There were some reports of violence against lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) individuals; however, reporting was limited due to fears of retribution, discrimination, or stigmatization. Persons did not identify themselves as LGBT persons due to severe societal stigma and the illegality of consensual same-sex sexual activity (U. S. Department of State 2012).

Homofile miljøer, klubber eller organisasjoner

Ifølge Hagos (2006), Balcha (2009) og Tadele (u.å.) og AFP (2009) er det barer, diskoteker og kafeer sentralt i hovedstaden (i områdene rundt Piazza, Bole og ved Nasjonalteateret) hvor homoseksuelle møtes på kveldstid. Flere av disse utestedene er muligens eiet eller drevet av homoseksuelle, men ingen av stedene markedsfører seg åpenlyst som møteplasser for homofile. Hagos gir uttrykk for at mange frekventerer disse stedene – så mange at han er overrasket:

The flow is enormous during Fridays, Saturdays and Sundays. In the first few observations, I was totally surprised of seeing such number of gays in a country where such is issue palliated (s. 22).

Utenfor hovedstaden er møteplassene etter alt å dømme langt færre.

Det er ingen organisasjoner for homofile og lesbiske i Etiopia. *Ethiolgbt* er et nettsted som ble etablert av en etiopier bosatt i Australia (*Ethiolgbt* u.å., Wainaina u.å.).

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

- AFP (2009, 18. mai). Secretive lives for gays in conservative Ethiopia. *AFP*. Tilgjengelig fra <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5hVTzJxtUsXZq47EEy41lgRCFxssA> [lastet ned 2. oktober 2012]
- AFP (2008, 22. desember). Ethiopian clerics seek constitutional ban on homosexuality. *AFP*. Tilgjengelig fra http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5haCdhSHNJA4ys_hSv4RS-5c3PoOA [lastet ned 2. oktober 2012]
- Balcha, Daniel Iddo (2009). *Homosexuality in Ethiopia*. Lund: Lund University, Faculty of Social Sciences. Tilgjengelig fra <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1411536&fileId=1411552> [lastet ned 2. oktober 2012]
- [Criminal Code] (2004). *Proclamation No. 414/2004. The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*. Addis Abeba: Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.lexadin.nl/wlg/legis/nofr/oeur/arch/eth/TheRevisedCriminalCode.pdf> [lastet ned 2. oktober 2012]
- Ethiolgbt.com (u.å.). *For the Ethiopian Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender Community*. Tilgjengelig fra <http://www.ethiolgbt.com/> [lastet ned 2. oktober 2012]
- Global Forum on MSM & HIV (2012, 5. mars). Ethiopian Mr Gay World Contestant May have Difficulty Returning Home After Show. *MSMGF*. Tilgjengelig fra <http://www.msmgf.org/index.cfm/id/11/aid/6157> [lastet ned 2. oktober 2012].
- Hagos, Seifu (2006). *Assessment of HIV/AIDS related risks among men who make sex with men (MSM) in Addis Ababa*. Addis Abeba: School Of Graduate Studies Addis Ababa University. Tilgjengelig fra <http://etd.aau.edu.et/dspace/bitstream/123456789/1018/1/SEIFU%20HAGOS.pdf> [lastet ned 2. oktober 2012]
- Lemma, Marcos (2011, 1. desember). Homosexuality Debate as Capital Houses AIDS Conference. *Global voices*. Tilgjengelig fra <http://globalvoicesonline.org/2011/12/01/ethiopia-homosexuality-debate-arises-as-ethiopia-hosts-aids-conference/> [lastet ned 2. oktober 2012]

- Littauer, Dan (2012, 21. juni). Ethiopia: Newspaper warns of gay 'infestation'. *Pink News*. Tilgjengelig fra <http://www.pinknews.co.uk/2012/06/21/ethiopia-newspaper-warns-of-gay-infestation/> [lastet ned 2. oktober 2012]
- Pew Global Attitudes Project (2007, 4. oktober). *World publics welcome global trade – but not immigration. 47-nation Pew Global Attitudes Survey*. Washington D.C.: Pew Research Center. Tilgjengelig fra <http://pewglobal.org/files/pdf/258.pdf> [lastet ned 2. oktober 2012]
- Tadele, Getnet (2010a, 27. august). "Boundaries of Sexual Safety": Men Who Have Sex with Men (MSM) and HIV/AIDS in Addis Ababa. *Journal of HIV/AIDS & Social Services* 9, 261-280.
- Tadele, Getnet (2010b, 10. november). Heteronormativity and 'troubled' masculinities among men who have sex with men in Addis Abeba. *Culture, Health and Sexuality*. Vol. 13(4,457-469). Routledge.
- Tadele, Getnet (u.å.). "Ethiopian by birth, Gay by nature and Proud by choice": Sexuality, Sexual Health and Rights among Men who have sex with Men (MSM) in Addis Abeba. [s.l.]: [s.n.].
- Tekleberhan, Meron (2011, 20. mars). Revelation of Homosexual Life in Ethiopia - Part 2. *Ezega.com*. Tilgjengelig fra <http://www.ezega.com/News/PrintNews.aspx?newsID=2814> [lastet ned 2. oktober 2012]
- U. S. Department of State (2012). *Ethiopia - Country Reports on Human Rights Practices*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper> [lastet ned 2. oktober 2012]
- Wainaina, Melissa (u.å.). *Ethiopia: Invisible activism and optimism, the story of the Ethiopian lgbt movement*. [s.l.]: International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans And Intersex Association, ILGA. Tilgjengelig fra <http://ilga.org/ilga/en/article/n9PmLjE1hL> [lastet ned 2. oktober 2012]

© Landinfo 2012

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.